

A CSOPORTVEZETŐ FACILITÁTOR SZEREPE¹

Ebben a fejezetben megvizsgáljuk a csoportvezető (facilitátor) és a csoportsegítő (társfacilitátor) szerepét és feladatait, valamint azokat a készségeket, ismereteket, képzettséget és tapasztalatot, amelyekre szükségük van, hogy a sértett és elkövető kapcsolatának helyreállítását támogató csoportfoglalkozásokat vezethessék.

Az „Building Bridges” program csoportos formában nyújt ismereteket és támogatást olyan sértetteknek és elkövetőknek, akik bűncselekménnyel megsértett emberi kapcsolatokat helyreállítani szeretnék.

A csoporton belül a csoportvezető központi szerepet játszik abban, hogy a foglalkozások biztonságosak, támogatók és elfogadók legyenek. A vezető arra használja képességeit, tapasztalatát és tudását, hogy támogassa a résztvevőket a csoportfoglalkozás alatt és után, fenntartsa a csoport kohézióját, stabilitását és az egymás iránti tiszteletet.

Javasoljuk, hogy az „Building Bridges” programot két személy vezesse együtt, egy csoportvezető és egy csoportsegítő. A kiscsoportban végzendő munkákat további kiscsoportvezetők segítik.

A csoportvezetőé a központi szerep, a csoportsegítőé a támogató. A csoportsegítőnek az a feladata, hogy minden ülésen támogassa a csoportvezetőt, elsősorban válsághelyzetekben; például ha egy résztvevőnek a foglalkozás alatt személyre szóló támogatásra van szüksége, a csoportsegítő el tudja hagyni vele a csoportszobát, miközben a csoportvezető a kiscsoportok vezetőinek segítségével folytatja a munkát. Ha két vezetője van a csoportnak, ez azt jelenti, hogy váratlan távollét, például betegség esetén sem marad el a tervezett találkozó. Továbbá a csoportsegítőnek jó lehetősége van elsajátítani a csoportprogram folyamatait, és gyakorlati képzésben részesül a csoportvezetői szerepre.

A csoportvezetőnek és csoportsegítőnek hasonló készségekre, ismeretekre és képzettségre van szüksége, de valószínű, hogy a csoportsegítőnek kevesebb a tapasztalata. Ha a két csoportvezető hasonló mértékben tapasztalt, szerepeik változhatnak. A kiscsoport munkáját segítők a legkevesebb tapasztalattal rendelkeznek a vezetőkhöz képest, ezzel lehetővé téve számukra a helyreállítás feladatában való jártasság megszerzését.

A csoportmunkákat követően a résztvevők értékelőlapokat töltenek ki, melyek felhívhatják a figyelmet a kezdődő nehézségekre, melyekre a csoportvezetőnek reagálnia kell. Ha egy résztvevőnek gondja van a csoportvezetővel, a problémát jelezheti az értékelőlapon, de fontos, hogy legyen olyan személy, akinél jelezheti a problémát, aki nem a csoportvezető.

A csoportvezető és csoportsegítő egymást is ellenőrizhetik; és javasoljuk a rendszeres szupervíziót. Hasznos lehet, ha a csoportvezető feljegyzéseket készít a csoportról, hogy értékelhesse a tapasztalatait és segítse a problémák kezelését.

¹ A fejezet a „Survivors speak up for their dignity” facilitátori szerep leírásának felhasználásával készült.

ALAPELVEK

Ha valaki csoportot vezet, hinnie kell abban, hogy a résztvevők képesek változni, és önállóan megtalálni problémáik megoldását.

Az alapelvek és normák a következők:

- biztonság, védelem és méltóság;
- megerősítés és részvétel;
- titoktartás;
- következetes és átlátható működés.

A csoportvezetőknek továbbá el kell fogadniuk a következőket:

- A bűnelkövetés megelőzhető.
- A bűncselekmény károkozás a társadalom széles köre számára.
- Az elkövetők felelősek az általuk okozott károkért.
- Soha nem a sértett a hibás.
- A csoportvezetők mindig higgyenek a sértetteknek és soha ne kérjenek bizonyítékot a sérelmekre;
- A sértetteknek erőszakmentes környezetre van szükségük.

A LEGFONTOSABB CSOPORTVEZETŐI KOMPETENCIÁK

Ahhoz, hogy a csoportban megerősítő légkör alakuljon ki, fontos, hogy a csoportvezetők ítéletmentes és empatikus módon viselkedjenek, mert ezzel is segítik a csoportban rejlő lehetőségek kibontakoztatását.

Ismeretek

A csoportvezető rendelkezék gyakorlati tudással a bűnelkövetésnek a sértett és elkövető életére gyakorolt hatásról, az igazságszolgáltatás, és az ezen a szakterületen működő különböző segítő szervezetek tevékenységéről.

A támogató csoport kezdete előtt minden majdani csoportvezetőnek ajánlott alapos ismereteket szereznie az alábbi területeken:

- a helyreállítás lehetséges folyamata; e területre vonatkozó törvények;
- a sértett és elkövető kapcsolatának helyreállítását fenyegető kockázatok, és a kockázat kezelése;
- hatóságok, önkéntes szervezetek, és a csoporttagok támogatásában betöltött lehetséges szerepük, a támogató csoport tágabb közösségének jellemzői.

Tapasztalat

Annak érdekében, hogy a csoport eredményes legyen, a csoportvezetőnek az alábbi tapasztalatokkal kell rendelkeznie:

- a lehetséges résztvevők bevonásának módjával, lehetőségeivel
- a sértett és elkövető kapcsolatának helyreállítása érdekében végzett munkában, képzett laikus segítőként, vagy speciális képzést is szerzett diplomás segítő szakemberként;
- a kockázatelemzés területén;
- a börtönben végzett munka sajátosságairól
- a csoportmunka tervezésében és vezetésében.

Készségek

A csoportvezetőnek rendelkeznie kell bizonyos készségekkel, amelyek képessé teszik a csoport hatékony vezetésére, nélkülözhetetlenek a sikeres csoporthoz:

- csoportirányítási készségek a foglalkozások hatékony megtervezése és levezetése érdekében;
- kommunikációs készségek, tiszta, érthető beszéd és testbeszéd;
- értő figyelem és empátia, a csoport tagjainak aktív meghallgatása és együttérző reagálás;
- a szempontváltás készsége
- aszertivitás, képesség a vitára, a felesleges ütközéseket kerülve, de önérvénytartó módon;
- problémák kezelése érzelmi kitörések esetén is;
- kompetencia határainak ismerete; ne vonódjon be személyesen a csoporttagok életébe;
- önálló munkavégzés, az elvégzendő munka mennyiségének reális tervezése;
- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség gyakorlatának érvényesítésére való képesség;
- a csoport hatékonyságának értékelése és beszámoló készítése a foglalkozásokról;
- alapfokú információs technológia használata; szövegszerkesztés, internet, táblázatkészítés.

Képzettség

Különleges szakmai képesítés nem szükséges az „Building Bridges” támogató csoportok vezetéséhez, de azt javasoljuk, hogy a csoportvezetők rendelkezzenek a tapasztalat, tudás és megfelelő képzettség kombinációjával. Azoknak a csoportvezetőknek, akik már dolgoztak elítéltekkel, és sértettekkel, általában megvannak a szükséges alapvető ismeretei, készségei és attitűdjei. Ezen túl a csoportvezetőknek lehet speciális végzettségük, ami képesíti őket a helyreállítás területén végzett munkára és megfelelő diplomájuk, például a szociális munka területén.

A speciális végzettséget adó kurzusok az alábbi témákat foglalhatják magukba:

- bűnelkövetéssel kapcsolatos tudatosság;
- sértetti helyzettel kapcsolatos tudatosság;
- csoportvezetői készségek;
- segítő tanácsadói készségek;
- büntető- és polgári jog, emberi jogokkal kapcsolatos tudatosság;
- szociális ellátással, családsegítéssel kapcsolatos jogszabályok;
- kockázatfelmérés és biztonsági tervek készítése;
- alapszintű pszichológia
- szerepjáték, dráma módszerének használata.

A CSOPORTVEZETŐ SZEREPE ÉS FELADATAI

A csoportvezető szerepe

A csoportvezetőnek az a szerepe, hogy segítse a csoport működése során az alapelvek érvényesülését, és biztosítsa, hogy a csoport konstruktív és összetartó egységként dolgozzon. A csoportvezetőnek a kezdetektől fogva bátorítania kell a résztvevőket, hogy osszák meg egymással élményeiket, fejezzék ki gondolataikat, és vitassák meg a felmerülő problémákat. Mindig biztosítania kell a biztonságos, védett és támogató környezetet, miközben ösztönzi az őszinte, nyílt kommunikációt, az építő vitát a résztvevők között.

A csoportvezető tudását és tapasztalatát annak érdekében használja, hogy

- elfogadó, oldott légkört teremtsen, amely támogatást, bizalmat és biztonságot nyújt;
- mindenkit bevonjon a csoportfolyamatba,
- segítse a résztvevőket, hogy felismerjék érzéseiket, szükségleteiket

A tagoknak bőven lehetőséget kell kapniuk véleményük kifejezésére és a problémák közös megvitatására. Ha azonban a csoport túl messzire távolodik az eredeti céloktól és feladatoktól, vagy nem tartja magát az elfogadott szabályokhoz, a csoportvezető feladata, hogy óvatosan visszavegye a résztvevőket a termékeny vita területére és elérje, hogy mindenki tiszteletben tartsa a szabályokat.

A csoportvezető feladatai

A csoport megszervezése:

- biztosítsa a találkozók megszervezését és megfelelő működést, időkeretek betartását
- a csoportfoglalkozások előtt készítse elő a megfelelő anyagokat, a vezetők ismerjék az egyes foglalkozások tematikáját és módszereit, a vezetői feladatokat.

A csoportmunka során:

- tegye lehetővé, hogy minden résztvevőt tisztelettel és méltósággal meghallgassanak és ne kételkedjenek a szavában;
- bátorítson minden tagot a részvételre;
- magyarázza el a szükséges szabályokat, és biztosítsa, hogy be is tartsák azokat;
- bátorítsa a résztvevőket, hogy vállalják a felelősséget saját viselkedésükért;
- szálljon vitába minden tévhittel, ami a bűncselekmények elkövetésével és sértetti magatartással kapcsolatos.

A résztvevők támogatása:

- biztosítsa, hogy a résztvevők úgy érezzék, meghallgatják őket, nem pedig ítélkeznek felettük;
- ismerje el a csoport minden tagjának egyéni szükségleteit és tapasztalatait;
- támogassa a csoporttagokat, hogy a megfelelő információ birtokában hozzanak döntéseket;
- ismerje azokat a helyi szervezeteket, amelyek különböző módokon támogathatják a résztvevőket. A csoportvezető összeállíthat egy listát, amely megadja az egyes helyi szolgáltatók elérhetőségeit, akiket közreműködőként bevonhat a helyreállításba.

Biztonság:

- biztosítsa, hogy mindig a csoport és a tagok biztonsága legyen az elsődleges szempont;
- adjon megfelelő információt, és irányítsa a reális, biztonságos tervezést;
- hatékony beavatkozó stratégiákkal előzze meg a válsághelyzeteket a csoportban.

Sokféleség és igazságos hozzájárás a szolgáltatáshoz:

- egyenlően támogasson minden egyes csoporttagot;
- kerülje a szaknyelvet;
- ismerje fel azokat a korlátokat, amelyekkel egyes résztvevők szembesülhetnek, amikor megpróbálnak bejutni a csoportba;

Titoktartás:

- mindig biztosítsa a titoktartást, magyarázza meg és tartsa tiszteletben a tagok jogát a titoktartásra, és tisztázza, hogy mely esetekben kötelezi a törvény a csoportvezetőt a titoktartás felfüggesztésére;
- biztosítsa, hogy a csoportfoglalkozásokra vonatkozó bármely elektronikus vagy nyomtatott információt biztonságosan és a titoktartási kötelezettséget figyelembe véve tároljanak – semmi olyan információ nem kerülhet a csoporton kívülre, ami alkalmas lehet bármelyik csoporttag azonosítására;
- a csoport indulásakor egyezzen meg a csoporttagokkal, hogy bármilyen bizalmas információ csakis az ő kifejezett beleegyezésükkel kerülhet nyilvánosságra.